

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 18.—, četrtletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 64.—.
Poštno-čkovni rač. 10.603.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška 5.
Telefon 2113.

Cene inseratov: cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—,
četrt strani Din 500.—, 1/8 strani
Din 250.—, 1/16 strani Din 125.—,
Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

Diktatura in prosveta.

Ko je bil Mussolini pozvan, da vzame krmilo italijanske države v svoje roke, je izjavil: »Prinašam vam ne ministrstvo, marveč vlado (un governo).« Vlada, kakor si jo je zamislil voditelj italijanskega fašizma in kakor jo izvršuje, je avtoritarna (diktatorska) vlada. Ljudstvo je samo predmet te vlade, govoriti ne sme ničesar, še manj odločevati. Demokracija (ljudovlada) je za fašizem pojem, ki ga prezira in mrzi. Mussolini porabi vsako priliko, da udari po demokraciji, za katero ne more najti dovolj prezirnih in zasmehljivih besed. Kakšno ulogo prisoja fašizem ljudstvu, najboljšo dokazujejo volitve v parlament, ki so po svetu še bolj proslule kakor volitve. V vsaj tako »voli«, da vsakokratna vlada dobi večino. Italijanski volilec pa sme samo reči: »da« ali »ne«. Ker jih je bilo malo, ki bi se na volitvah reči »ne«, dobi fašistični režim sijajno večino, ki jo proglasi za plebiscit (ljudsko glasovanje).

Kakovost vsake vladavine se pokaže v sadovih, ki jih rodi. Ako bi demokracija po svojem bistvu — saj so izrodki povsod mogoči, pa se dajo odpraviti — v resnici bila tako slaba, kot jo predstavljajo diktatorski mogotci, bi morali biti sadovi fašizma veliko boljši, kot so sadovi, ki jih prinaša ljudovlada. Pa niso. V predzadnji številki našega lista smo stvarno dokazali, kakšna je gospodarska politika fašističnega, odnosno hitlerjevskoga režima. V Italiji in Nemčiji propada narodno gospodarstvo vedno bolj in bolj: narodno premoženje se zmanjšuje v naglem tempu (teku), bremena rastejo, dolgotrajno se namnožujejo, ljudstvo vedno bolj obubožava. Zgodovina dokazuje, da je avtoritativno (odločevalno), ne samo posvetovalno sodelovanje ljudstva pri reševanju gospodarskih vprašanj najboljši način urejevanja takšnih vprašanj. S frazami in s komandiranjem se gospodarska vprašanja ne rešujejo v splošno blaginjo: to dokazuje fašizem in nemški narodni socializem. Več oči več vidi, več glav več misli, diktatorski režim pa si domišlja, da je v njem utelešena pamet vsega naroda.

Diktatura komandira ne samo denarnici državljana, marveč tudi njegovi glavi. Kakor lončar z lonci, ravna diktatorski režim z glavami državljanov: vse glave morajo biti oblikovane po gotovem načinu, vsi morajo misliti po predpisanih pojmi, imeti samo od režima patentirane ideje, slediti v ja-

vnosti od zgoraj zaukazanim načelom. Zato v fašistično vladanih državah ni svobode znanosti, ni svobode tiska: knjiga in časopis, vse je pod strogo cenzuro. V Italiji so vsi časniki prešinjani z fašističnim duhom, ni med njimi nobene raznolikosti in pestrosti, temveč sama uniformirana dolgočasnost. V Nemčiji so iste razmere, ki so prišle z naglejšimi koraki ko v Italiji. Časopisje zatrtih strank (katoliškega centra, socialistov itd.) je zatrto ali ali pa je prenehalo vsled neprenehljivega terorja. Listi umirajo drug za drugim, kakor cvetlice, ki jim zmanjkuje solnca. Razvila se je oblika narodno-socialističnega lista, dolgočasnega po vsebini, ker se povsod piše isto in na enak način, ker se drugače pisati ne sme. Nemške knjige, ki se izdajajo pod sedanjim diktatorskim režimom, so poine fraz, brez jedra in soka. Knjižne založbe propadajo druga za drugo, med grafičnimi delavci (staveci, nameščenci v tiskarnah) je že več kot polovica brez posla in zaslužka.

Avtoritarna (fašistična, nacionalistična) država ne trpi nobene zasebne prosvetne iniciative (podvzetnosti). Dovoljene so samo takšne prosvetne organizacije, ki so fašistično-nacionalističnega duha in pod strogo kontrolo

nacionalističnih mogotcev. Mladinske organizacije pa bi morale imeti izključno fašistično-nacionalistični značaj, češ, da je vzgoja mladine zgolj pravica in dolžnost države. Vzgojne pravice in dolžnosti staršev in cerkve, so pogazene. Kar je storil italijanski fašizem s slovenskim in hrvaškim šolstvom in s prelepimi slovenskimi prosvetnimi organizacijami, to je pravcato kulturno barbarstvo. Znano je tudi, kako trdo in dolgo se je morala cerkev proti italijanskemu fašizmu boriti, da se verske mladinske organizacije od države tolerirajo (trpijo). V Nemčiji je ta boj sedaj na vrhuncu. Ako bi Nemčija ne imela tako odličnih, od božje previdnosti ji danih škofov, ki ne kleknijo pred terorizmom, bi že vse verske mladinske organizacije ležale na tleh, razbite in poteptane. V Nemčiji so razmere za katoliške cerkve tem bolj nevarne, kar tamkaj živi protestantska večina, koje duh prevladuje v narodno-socialistični stranki, ki se istoveti z državo. Zenačilno teženje narodnega socializma hoče iz duš mladine iztrgati katoliško vero in zavest ter jo nadomestiti z duhom neke nemške vernosti. To je duh verske brezkrvnosti, brezbarvnosti, brezbožnosti, mlačnosti. To pa je nekatoliški in protikatoliški duh.

V NAŠI DRŽAVI.

Narodna skupščina je pričela dne 5. julija z razpravo zakona o mestnih občinah, s katerim je že imel opravka posebni odbor. Pregled o določbah novega zakona je podal g. notrajni minister Lazič Naglašal je, da je namenjen novi zakon za naših 74 mest. Novi zakon bo izenačil razne zakonske predpise glede mestnih samouprav in bo omogočil enotno organizacijo naših mest. Za bodoče se bo lahko ustanovalo mesto samo s posebnim zakonom. S prehodno dobo treh let bo omogočeno, da se vrnejo mesta pod zakon o vaških občinah. Število mestnih odbornikov bi naj bilo med 27 in 72. Dve tretjini bosta izvoljeni po predpisanem načinu, tretjino imenuje nadzorna oblast. Predsednik občine bo izvoljen neposredno kot nosilec liste. Če se izprazni mesto predsednika občine v času poslovne dobe občinskega odbora, potem voli novega predsednika odbor. Glede delokroga

mestnih občin vsebuje zakonski načrt le načelne odredbe, podrobnosti so pa prepustene mestnim statutom. Izvajanjem notrajnega ministra je sledila podrobna razprava. Zakon je bil sprejet od skupščine 6. julija.

Narodna skupščina je sprejela na svojih zadnjih sejah nekaj novih zakonov ter zakonskih sprememb. Dne 7. julija je bilo delo v skupščini končano, poslanci so se odpeljali na poletne počitnice in bo sklicana prihodnja seja pismeno. Senat bo nastopil počitnice prihodnji teden.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Revolucionarno makedonsko stranko je bolgarska diktatorska vlada razpustila 8. julija. Uradno poročilo poziva vse Makedonce, da ostanejo dobri državljani in opustijo vsako revolucionarno delovanje.

Po krvavi in nasilni udašitvi nameravanega prevrata na Nemškem, Nemški kancler Hitler je zadušil z brezmejno nasilnostjo, katero je obsodil celotni kulturni svet, izvzemši italijanske fašiste, nameravani prevrat. Število ustreljenih voditeljev narodno-so-